

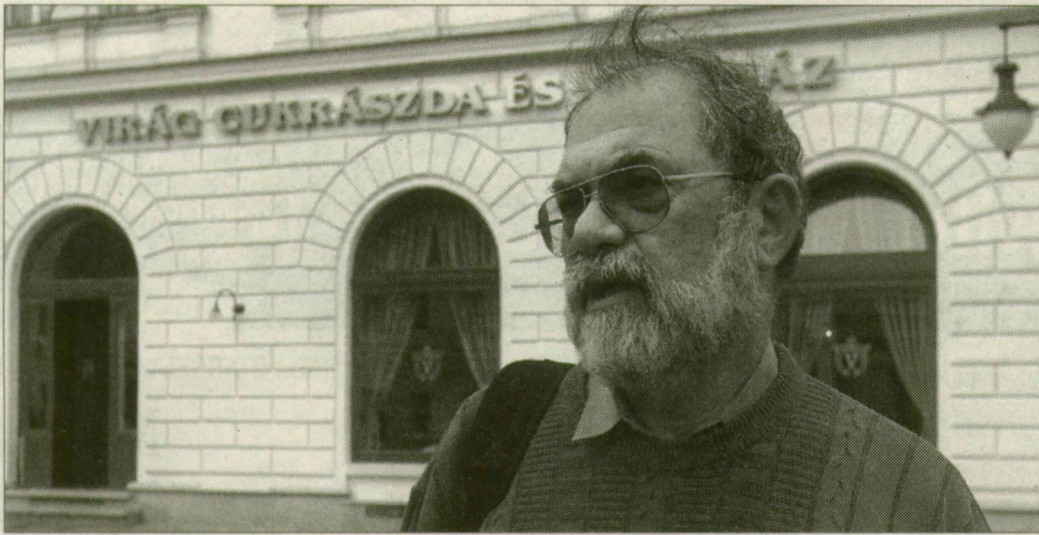
KÉT CSÚF HIBÁ: A KASS SZÁLLÓ ÉS A SZŐKE TISZA

A város, amely vigyáz magára

Ráday Mihály, a Magyar Televízió főmunkatársával a Kass Galériában és az Anna-kút avatásán találkoztunk. Szegedi kedvenceiről faggattuk, ám a műemlékekkel kapcsolatos mulasztásokra is felhívta a figyelmet.

– Szegedre érve először mindig elsétálok a Széchenyi téri Deák Ferenc-szoborhoz, ahol a platánfa törzse körbenőtte a régi korlátdarabot – idézte fel gondolatban itteni útvonaltól Ráday Mihály várostörténést a restaurált alsóvárosi barokk-szobrok kiállításán a Kass Galériában. – Elolvastam a szobortalapzat tanulságos feliratát: „amiről a nemzet, félve a szenvedésektől, önmaga lemondott, annak visszaszerzése nehéz és mindig kétséges”. Bekukkantok a belvárosi lépcsőházakba, megnézem a Károly utca 15. mennyezeti festését, majd utam elvezet az árvíz előtti hajóházakhoz a Felső Tisza-parton.

– Örömmel filmeztem le a majdnem kész Fekete Házat, a félig megújult Szent István téri víztornyot és a felavatott Anna-kutat, és felvettem, hol tart a vasútállomás. Örülök, hogy itt fogták el és büntették meg az országban az első falfirka. Önmagára vigyázó városnál nincsen jobb. Noha Szeged nem otthonom, otthonosan érzem magam benne – jegyezte meg Ráday Mihály. Persze

A műemlékek védelmére vállalkozók adminisztrációs és anyagi korlátokba ütköznek – mondja Ráday Mihály

Benne leszünk a tévében!

Holnap az m2 ismétli este 6 órakor Ráday Mihály Unokáink sem fogják látni... című városvédő műsorát, amelyben bemutatja a restaurált alsóvárosi barokk szoborcsoportot, amely a felvétel idején még a budapesti kulturális örökségvédelmi hivatal aulájában állt. Az új szegedi filmkockák két hét múlva, február 12-én láthatók a tévéműsor következő adásában.

van tennivaló is bőven; a Magyar Televízió Kossuth-díjas főmunkatársa megjegyezte, megmentésre vár az ország második, a szentesi mellett még létező fotóműhelye, vagy ahogyan akkoriban nevezték, napfényműterme az egyik Széchenyi téri belsőudvarban. Éktelenkednek a gázcsövek a Klauzál téri Kiss Dávid-házban, csúf a korlát a Roosevelt tér sarkán. A két legdurvább szegedi hiba, amely az elhanyagoltság-

ról eszébe jutott: a Kass Szálló és a Szőke Tisza névre keresztelt. Hangsúlyozta, mindkettő a város hibájából pusztul.

– Bármilyen jól mozog Szeged, sajnos, a műemlékek védelmére vállalkozók adminisztrációs és anyagi korlátokba ütköznek: a vételár mellett mindenkinek ki kell fizetnie például az áfat és az építőanyag beszerzésénél ugyanez a helyzet, pedig az ország épített örökségét mentik meg. Az új

tulajdonosokat ráadásul a vételár utáni illetékfizetési kötelezettség is sújtja. A rövid távú haszon elsődleges egyelőre, nem közös értekeink hosszabb távú érdeke – emelte ki. – Törekvésünk, hogy ezen változtassunk, tizenhat éve „pártsemlegesen” leperog az ország összes kormányáról, pénzügyminisztériumáról. Idén télen is együtt lobbiztunk a kulturális és örökségvédelmi hivatal elnökével a pénzügyi tárcánál, de a választási időszak nem kedvez a kezdeményezésnek. Legközelebb nyáron lendülhetünk harcba, akkor a legfelső vezetéssel kezdjük. Ha ugyanis elég erős a politikai akarat, hogy felismerje hosszú távú érdekét, legyőzi a szabályalkotó adminisztrátorokat.

DOMBAI TÜNDE

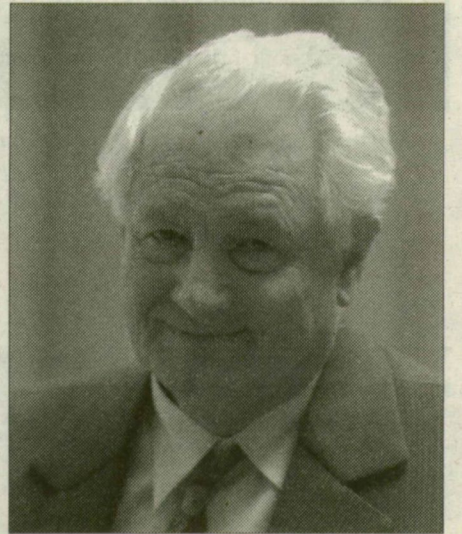
Hitvallás a szolgálatról

Emberien szólni az emberiről. Ez a hitvallás, mely a személyes sorsot vezérlő elvek tételes, tömör megfogalmazása. Blazovich László, a történettudomány akadémiai doktora, egyetemi tanár, a Csongrád Megyei Levéltár igazgatója (képünkön) hitvallásának megismerése segíthet, hogy a hétközi szieszta idején testünk utolérje lelkünket, hogy értelmet nyerjenek a hétköznapok.

„Tegye csak mind-egyik maga kötelességét, s ne valami egyebet, hanem azt ugyan emberül” – vallotta Széchenyi István.

„Első olvasásra nem nagy igényű kívánság, azonban egy életpályán át megtartani nem könnyű sem levéltárosként, sem történészként – vallja Blazovich László. – A megszerzett szakmai ismeretek továbbfejlesztése, a

mindennapi teljesítmény és a másoknak megfelelés igénye található benne, valamint a közösségnek, és egyes tagjainak nyújtott szolgálat. Például Szeged minden polgára kérésének teljesítése, amikor a levéltárhoz fordul valamely ügyében. A kutatók iratanyagellátása sikeres munkájuk alapját jelenti, és saját kutatás végzése, amely során a múltat pereljük vissza, hogy a ma embere jobban megértse jelenét. Mindezek hozzátartoznak a levéltárosok és az én szolgálatomhoz, amelyet csak csapatmunkában, nemes értékek mentén és hittel lehet megvalósítani. A teljesítményorientáltság a kutatómunkához szükséges. Új eredményekhez jutni csak az elmélyülési képesség birtokában, a minél jobb teljesítményért küzdve – amint a sportban is – lehetséges. Mindez nagy hit nélkül nem megy. Az ember könnyű, üres és esendő, csetlő-botló hit nélkül, amely lehet vallásos, a tudományba, a művészetekbe vetett, vagy a családért, egy közösségért munkálkodás hite. Általa juthatunk el oda, hogy helyünket emberül megálljuk, hitvallásunknak eleget tegyünk, ami nem is kevés.”

◉ SZEMKÖZT

A donorhiány világjelenség

Szerdán este a szegedi Városi Televízió és a Délmagyarország közös tévéműsorában, a Szemköztben dr. Szenohradzky Pált, a szegedi egyetem sebészeti klinikájának osztályvezető főorvosát, a Magyar Transzplantációs Társaság elnökét faggatta Márok Tamás szerkesztő-riporter és Szabó C. Szilárd újságíró a szervátültetésekről.

MUNKATÁRSUNKTÓL

– A donorhiány az egész világon probléma. Nem biztos, hogy javítana a helyzeten, ha Magyarország csatlakozna az Eurotransplanthoz (Et) – mondta dr. Szenohradzky Pál. Szerinte az Et-listára néhány esetet és a gyermekeket érdemes feltenni. Elhangzott: a vesét 36, a májat 6, a szívet pedig 4 órán belül be kell ültetni. Egy kimutatás szerint a mintegy százötven magyar kórházból csak 65 jelent donort. Körülbelül ötven intézmény azért nem teszi ezt, mert nem tud donort kondicionálni. A Hungarotranszplantatn (Ht) azt kellene megvizsgálnia – hívta fel a figyelmet a főorvos –, hogy a maradék 35-40 kórházból miért nem jelentenek donort. Pedig a kórházak egy ilyen jelentésért 380 ezer forintot kapnak, amelynek 20 százalékát a Ht kapja, illetve egy donor akár öt beteg életét is megmentheti. Tavaly Szegeden 52 veseátültetést végeztek.

CSONGRÁDBAN CSONGRÁDON ŐRZIK A LEGTÖBB VÉDETT ÉPÜLETET

Kettészakadt műemlékország

A háborús pusztítások miatt Magyarország keleti felében jóval kevesebb műemlék maradt, mint a szerencsésebb nyugati vidékeken. A nagyvárosok védett épületeinek, szobrainak listája nagyságrendi különbségeket mutat például Debrecen és Sopron között. Csongrád megye településeinek „műemlékversenyét” meglepő módon nem Szeged, hanem a jóval kisebb Csongrád vezet. Nem is akármilyen előnnyel...

Amit meghagyott a török, lerombolta a német... Már ami a korunkban műemlékként őrzött várakat illeti. Az iszlám hódítókat kiverő osztrákok félték az új iga ellen tiltakozó magyarok lázadásától, ezért lebontották a katonai erődítmények jelentős részét. Bár a szegedi vár még az 1879-es nagy árvíz is túlélte, de legjelentősebb építészeti emléke, az ostromokat túlélő, gótikus templom lerombolása éppen a császáriak lelkén szárad.

Islám, reneszánsz, barokk

Az ország keleti és nyugati felének műemléktérképét összehasonlítva kiderül, mennyivel több értéket őrizhettek meg azok a települések, amelyek kevesebbet sújtottak a háborús évszázadok sorscsapásai. A török megszállás után három részre szakadt ország művészeti fejlődésére a 19. századig rányomta bélyegét a kényszerűség. Az Alföldön, de még a Dunántúli déli részén is 150 évig lengett a félholdas

zászló. Bár a gótika és reneszánsz művészeti kincsei nagyrészt megsemmisültek, a romok közül kinőttek az iszlám építészeti virágai. Magyarországon Európa legészakibb török építészeti emlékei maradtak az utókorra. Persze csak azok, amelyeket el nem söpört a török kiűzését követő vallási türelmetlenség. Így is megcsodálhatjuk még Pécs és Eger minaretjeit (Pécssett a dzsámi is megmaradt). Erdélyben tovább élt a reneszánsz, a nyugati régió – majd az egész ország – a császársággal együtt teret hódító barokk hatása alá került. Gomba módra nőttek ki a földből a jellegzetes toronysisakos plébániatemplomok. Példát keressünk nem kell: elég, ha meggyénk településeinek messziről útba igazít Isten házának ég felé mutató tornya.

Szeged a középmezőnyben

A magyar nagyvárosok műemléklistája pontosan mutatja, milyen sors jutott az illető

Csongrád óvárosa műemlék jellegű területének valamennyi épülete védett

FOTÓ: TÉSIK ATTILA

településnek az elmúlt félezer év alatt. Nagyságrendjénél fogva természetesen Budapest vezet a sort. A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal legfrissebb műemlékjegyzéke szerint az ország mintegy 12 ezer műemléke közül csaknem minden negyedik, szám szerint pontosan 2 ezer 970 a fővárosban található.

A vidék dunántúli fertályja kiemelkedően gazdag védett épületekben: Győr 716, Sopron 618 és Pécs 465 műemléket mondhat magáénak.

Keletebbre tekintve már sajnárabb a helyzet. Debrecen mindössze 178, Miskolc pedig csupán 95 műemlékkel büszkélkedhet. Az ugyancsak megyeszékhely Szeged kiemelke-

dik közülük: városunkban 273 lakóházat és középületet, szobrot és műemléki értékű épületegyüttest őriznek féltó gonddal az utókor számára.

Megyei rangsor

Csongrád megye „műemlékbajnokságát” azonban mégsem Szeged, hanem a közigazgatási terület névadója, Csongrád város vezet – méghozzá jókora fölénnyel. Az örökségvédelmi hivatal listája szerint Hódmezővásárhely 33, Makó 17, Szentes 16 védett objektumot mutathat föl. Viszont egyedül Csongrádon több a műemlék, mint a fölsorolt településeken együttvéve – Szegedet is be-

leértve. Itt ugyanis nem kevesebb, mint 559 épületet nyilvánítottak műemlékké – többet, mint a már említett Pécs városában!

Az elképesztő szám úgy jön ki, hogy a csongrádi halászházak, templom, Szent Vendel-szobor és Zöldkereszt mellett a belváros műemlék jellegű területének valamennyi épülete megkapta a védettséghez szükséges minősítést.

Az értékmérés – amint az országban mindenütt – folyamatos. A megye legfrissebben védettnek nyilvánított épülete a Tisza Lajos körúti Gróf-palota: 2006 januárjában került föl a listára.

NYILAS PÉTER